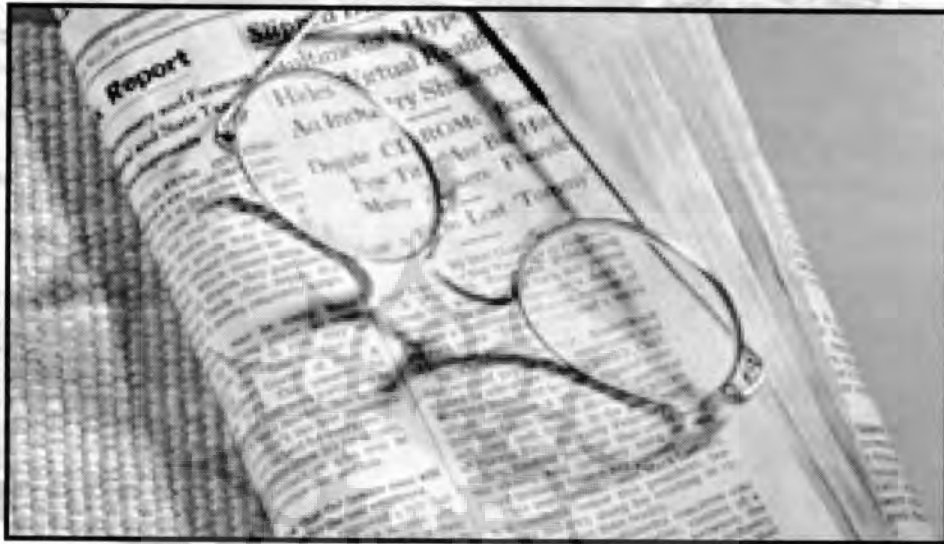

تأثیر تکنولوژی نوین اطلاع‌رسانی بر روزنامه‌نگاری فراسوی مرزها و ثانیه‌ها

● حسین قندی

حسین قندی متولد ۱۳۳۱ است و ۲۹ سال سابقه روزنامه‌نگاری دارد، وی که کارشناسی ارشد روزنامه‌نگاری است و اکنون به عنوان مدرس در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی و مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها مشغول به کار است. قندی عضو شورای سردبیری روزنامه انتخاب است.

دکتراندرکاران ارتباطات و وسایل ارتباط جمعی در حیطه ژورنالیسم، دغدغه رسیدن به کمال «سرعت» در اطلاع‌رسانی بوده است.

مطبوعات با اختراع چاپ متحرک از سوی گوتنبرگ، جایگاه تازه‌ای در عرصه ارتباطات اجتماعی گشود. صنعت چاپ با گذشت قرن‌ها علاوه بر کیفیت نشریات، از راه چاپ عکس‌های رنگی، استفاده از گرافیک خبری و صفحه‌آرایی‌های نوین، بهره‌گیری از ایجاز در خبر و گزارش‌های خبری را مورد آزمایش قرار داد. دهه ۱۹۶۰ را اگر آغاز تحول تکنولوژیک در صنعت چاپ تلقی کنیم، دهه ۱۹۷۰ را باید نخستین تجربه در انتشار نسخه‌های الکترونیک به شمار آورد. دهه ۱۹۸۰ نیز سال‌های تکوین بهره‌گیری از کامپیوتر در اطلاع‌رسانی از طریق مطبوعات بود، چرا که این مرحله در اوایل دهه ۱۹۹۰ که شبکه جهانی اینترنت (World wide web) مورد استقبال قرار گرفت، هم چنان بر سرعت اطلاع‌رسانی تأکید دارد.

روزنامه‌نگاری در دیگر وسایل ارتباط جمعی چون رادیو، تلویزیون و خبرگزاری‌ها بر همین هدف بر رشد خود افزود. روزنامه‌نگاری در رادیو و تلویزیون با تأکید بر سرعت و اختصار، تکنولوژی نوین را در اختیار گرفته است. استفاده از ماهواره برای پخش برنامه به ویژه در امر اطلاع‌رسانی و خبر طی سال‌های پایانی قرن بیستم به نحو بی‌سابقه‌ای رشد یافت.

گزارشگر تلویزیون ایران در هنگام گزارش مسابقه فوتبال بین تیم‌های ملی رومانی با انگلیس در چارچوب مسابقات فوتبال جام ملت‌های اروپا (EURO ۲۰۰۰) شگفت‌آورترین سخن را در ماه‌های آغازین قرن بیست‌ویکم بر زبان جاری ساخت. او در حین گزارش این مسابقه، با اشاره به همزمانی برگزاری مسابقه بین تیم‌های آلمان با پرتغال در شهری دیگر، جمله‌ای با این مضمون گفت: «الان حتماً تماشاگران می‌خواهند بدانند نتیجه مسابقه آلمان با پرتغال تا این لحظه چیست؟ اما به آنان نخواهیم گفت.» من و دیگر همکارانم با حیرت به یکدیگر نگرستیم، و در همین هنگام یکی از همکاران تلویزیون را روی یکی از شبکه‌های خبری که از طریق ماهواره دریافت می‌شود تنظیم کرد. آن کانال تلویزیونی نیز مسابقه بین تیم‌های رومانی با انگلیس را به طور مستقیم پخش می‌کرد. هنوز لحظاتی نگذشته بود که کادر کوچکی در کادر اصلی صفحه تلویزیون باز شد و تصویر مسابقه بین تیم‌های آلمان و پرتغال درست در لحظه به ثمر رسیدن نخستین گل تیم پرتغال به نمایش درآمد و تماشاگران این کانال تلویزیونی ماهواره، همزمان با مشاهده مسابقه تیم‌های انگلیس و رومانی، لحظه به ثمر رسیدن گل تیم پرتغال به آلمان را دیدند.

حیرت و تعجب از شنیدن آن سخن گزارشگر داخلی با دیدن لحظه به ثمر رسیدن گل پرتغال به لبخند رضایت بر لب همه ما تبدیل شد و این که تکنولوژی جدید اطلاع‌رسانی، چگونه گشایشی در کار و حرفه روزنامه‌نگاری ایجاد کرده است. از عصر گوتنبرگ تا دهه‌های آغاز قرن بیستم دغدغه اصلی پژوهشگران و

مدرن (Modular Layout) را همچنان باید آموخت تا بتوان در کار روزنامه‌نگاری الکترونیکی و تنظیم اخبار الکترونیکی به کار بست. در نتیجه «اختصار» در صورتی عملی خواهد شد که خبرنگار قواعد نظری خبرنگاری را آموزش دیده باشد.

شاید دل مشغولی اصلی روزنامه‌نگاران ما در کشور کار با دستگاه‌های مدرن و پیشرفته باشد که آن را نیز می‌توان آموخت اما بدون آموزش نظری روزنامه‌نگاری، دستگاه‌های پیشرفته (رایانه‌ها) جز به ابزاری بدون کاربرد، نمی‌نمایند. استادان روزنامه‌نگاری در چالش با فن‌آوری‌های جدید دو نکته را از یکدیگر متمایز می‌دانند:

۱. آموزش روزنامه‌نگاری
۲. آموزش کار با وسایل پیشرفته

آنان معتقدند اگر نکته اول یعنی آموزش نظری و عملی روزنامه‌نگاری در کار نباشد، دستگاه‌های پیشرفته کاربردی پیدا نمی‌کنند اما این دو مقوله با یکدیگر می‌توانند سازگار باشند.

استادان روزنامه‌نگاری در غرب نیز هم چنان بر آموزش آکادمیک و کار حین آموزش و از سوی دیگر تجربه استاد و شاگردی پای می‌فشارند. مزید بر آن که کار دانشکده‌های روزنامه‌نگاری به نوعی یاد دادن این نکته به دانشجویان است که از کجا و چگونه اطلاعات را به دست بیاورند کاری در نهایت ساده و درعین حال پیچیده.

بدین ترتیب روزنامه‌نگاری جدید از آن جهت به صفت جدید موصوف شده که وسایل کار تغییر ماهیت داده‌اند و آن چه این تغییر ماهیت را مقبول و ترویج می‌کند تأثیراتی است که بر کار روزنامه‌نگاری از دو جهت باقی می‌گذارد: «اختصار» و «سرعت».

منابع:

* روزنامه‌نگاری نوین، نعیم بدیعی، حسین قندی، دانشگاه علامه طباطبایی

۱۳۷۸

* رسانه - فصلنامه تحقیقاتی وسایل ارتباط جمعی - سال دهم - شماره ۳

شبکه تلویزیونی C.N.N از اوایل دهه ۱۹۹۰ تجربه تازه‌ای از تلفیق تکنولوژی و خبر را به کار گرفت. هم زمانی وقوع رویدادها و پخش آن گرچه در رادیو و تلویزیون بی‌سابقه نبود اما در دهه پایانی قرن بیستم به عنوان یک ضرورت اطلاع‌رسانی تجلی کرد چرا که به عنوان «قاعده» در کار اطلاع‌رسانی تلویزیونی مطرح شد.

گسترش و توسعه فن‌آوری مدرن اگر کاغذ و قلم را از دستان روزنامه‌نگاران گرفته است اما به جای آن کامپیوترهای کوچک که می‌توان آن را در همه جا به کار گرفت، مقابل روزنامه‌نگاران و خبرنگاران گذاشته است. در منزل، در محل کار، در مسافرت، در هواپیما یا ترن هر جا که خبرنگار بخواهد، می‌تواند با اتصال کابلی یا ماهواره‌ای، کار روزنامه‌نگاری را با شتاب بیشتری انجام دهد. تکنولوژی نوین علاوه بر مرزها، ثابته‌ها را نیز درنوردیده است. در واقع تأثیرات تکنولوژی پیشرفته را بر روزنامه‌نگاری از سه جنبه می‌توان بررسی کرد:

الف: اختصار

ب: سرعت

د: شناخت و کاربری تکنولوژی

این مقوله در عمر طولانی روزنامه‌نگاری در جهان هر چند که همواره مطرح بوده است اما تا عصر کنونی به عنوان یک اصل مسلم و ضروری چنین خود را نشان نداده بود.

با این حال، این باور که قواعد روزنامه‌نگاری به کلی به هم ریخته است چندان درست به نظر نمی‌رسد.

آموزش‌های کلاسیک و تئوری روزنامه‌نگاری هر چند که پیشرفت داشته‌اند اما هم چنان به عنوان قواعد مسلم در کار روزنامه‌نگاری مطرح هستند.

روزنامه‌نگاری اینترنتی و به تبع آن خبر الکترونیکی گرچه بر اختصار و کوتاهی شکل گرفته است اما ماهیت اصلی خود را از دست نداده است.

مباحث مربوط به تنظیم خبر به سبک هرم وارونه (Inverted Pyramid) هم چنان مطرح است. انواع لیدنویسی (Writing Leads) به عنوان یک روش تدریس می‌شود و شناخت عکس خبری، گرافیک خبری و صفحه‌آرایی